

HRVATSKI OBITELJSKI LEKSIKON

HRVATSKI OBITELJSKI LEKSIKON

A-Boj

Glavni priređivač
Tomislav Ladan

Pomoćnici
Vlaho Bogišić, Zdenka Ožić

Priređivači
Duško Topalović, Ankica Šunjić

Marko Babić, Ivana Crljenko, Vlatka Dugački, Bojana Franić,
Tomislav Kaniški, Željko Klaić, Vesna Kušar, Željka Richter-
Novosel, Davorka Rinčić-Pranjić, Ivana Šiprak

Zajedničko izdanje
EPH d.o.o., Zagreb, i Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb

Copyright
Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2005.

Za izdavače
Stipe Orešković, Tomislav Virović

ISBN 953-6748-16-9 (cjelina)
ISBN 953-6748-17-7
ISBN 953-6036-22-3 (cjelina)
ISBN 953-6036-23-1

HRVATSKI *obiteljski* LEKSIKON

A-Boj

Predgovor

Višesveščani *Hrvatski obiteljski leksikon*, uz veliki nacionalni dnevnik *Jutarnji list*, ponovno izlazi pred našu najširu javnost. Kao djelo opće naravi u novoj generaciji hrvatskih leksikografskih priručnika istodobno je i početni i pouzdani vodič za najraznovrsnije obavijesti i znanja o prošlosti i sadašnjosti našega svijeta, koji se sve većom brzinom približava globalističkoj civilizaciji sveukupnoga protoka spoznaja i otkrića.

U drugoj polovici prošloga stoljeća *Leksikografski zavod Miroslav Krleža* objavio je različita izdanja leksikografskoga i enciklopedičkoga značaja u impozantnim nakladama od više stotina tisuća primjeraka. Te su enciklopedije, leksikoni, priručnici i vodiči široko, temeljito i bitno pridonosili oblikovanju i održavanju obavijesnoga i znanstvenoga javnoga standarda u hrvatskome kulturnome, društvenome i gospodarstvenome životu. Neka su od tih djela – čak i kao antikvarni primjerci – još uvijek ne samo baštinjeni obiteljski podsjetnik nego i nezaobilazivo pomagalo u procesu sazrijevanja i mnogih pojedinaca i cjelokupne moderne zajednice.

Bjelodano je kako su se u Hrvatskoj u posljednje vrijeme pojavila i brojna leksikografska izdanja u obliku leksikona, rječnika, atlasa ili vodiča – priručnika. Takva su djela pripremali ili domaći strukovnjaci ili priređivači na temelju stranih predložaka. Pa ipak, glavnina takvih knjiga oslanja se i počiva na iskustvima i zasadama leksikografske tradicije i škole našeg Leksikografskog zavoda. Upravo oslonac na tu ustanovu pomogao je kako sastavljačima leksikografskih priručnika tako i njihovim korisnicima. Od našega prvoga modernoga leksikona *Minerva* – iz sredine tridesetih godina XX. st. – pa do *Hrvatskoga*

obiteljskoga leksikona u suvremenome hrvatskome jeziku izgradila se jedinstvena riznica znanja kakvom raspolaže mali krug naroda s usporedivim kulturnim i znanstvenim potencijalima. Ali takav se trezor mora neprestano popunjavati i obnavljati, proširivati i razvijati što i jest temeljna zadaća leksikografske i enciklopedičke djelatnosti. Leksikografija naravno i nužno traži put do što širega kruga korisnika. Ona istražuje i određuje vjerodostojnost činjenica, kao pojmove i nazivke određenih razdoblja, a osobito zahuktali i umreženi svijet globalne preobrazbe naše sveukupne uljudbe. Leksikografskomu priručniku nije jedina svrha i zadaća popravljjanje obrađenih natuknica uz prilagodbu novim nazorima i pristupima. Ona uvodi i nove načine izbora i obradbe znanstvenih tekovina i izuma, uz širenje spoznavanja i razumijevanja. A možda prije svega (ako već ne i iznad svega) *Hrvatski obiteljski leksikon* nastoji jednostavno i pregledno predočiti i protumačiti osobna imena značajnika najrazličitije naravi, ključne i šire zemljopisne nazive, uže i šire strukovne nazivke, pojave i događaje, kako one iz daleke prošlosti tako i one iz suvremenosti, bilo opće bilo hrvatske. Takve se jedinične natuknice ostvaruju tek leksikonskom obradbom kojoj je temelj u rječničkoj preciznosti definiranja. Sam svoj naslov *obiteljskoga leksikona* naš priručnik zasniva na izboru široke osnovice donesenih natuknica s uvrštenim podatcima što su prije svega potrebni u svakodnevnome životu, ali istodobno ne isključuje ni temeljnu ni okvirnu provjerenost i znanstvenost uključenih podataka. Naravno, za posebno strukovno usavršavanje korisnik će se poslužiti posebnijim i uže stručnim pomagalicama.

Pri obradbi riječi, imena i pojmova, naš obiteljski leksikon slijedi uobičajen leksikografski pristup s pomoću abecediranih natuknica, a uz uporabu kratica i simbola koje čitatelju neće predstavljati znatnije poteškoće.

I ovaj hrvatski opći leksikon je *hrvatski* po svojem jeziku, kulturnome i strukovnome sadržaju, ali i po znatnome udjelu nacionalne građe koja je smještena u preglednu i razrađenu okvirnicu širega, općega, međunarodnoga i svjetskoga značaja i značenja. Tu se, naime, susreću dva prividno napredna, ali i organska zahtjeva: što sažetija obradba svake obrađene natuknice uz što više raznovrsnosti i preglednosti u predstavljanju onoga što je posebno domovinsko, kao i onoga što je svjetsko, pa čak i svemirsko. Naravno, pri uvrštavanju nacionalne građe u leksikografske priručnike općega značaja svaka država ili svako društvo posebno je osjetljivo na obradbu ili izostanak djelatnih, suvremenih ali tradicionalno simboličkih osoba i događaja.

Tu je spasonosno radno pravilo – ne propustiti ništa od onoga što je važno, ali ne pretjerivati ni u predstavljanju važnijega, a osobito onoga što je suvremenicima osobito važno.

Naš je *Hrvatski obiteljski leksikon* nastao na temelju tradicije različitih izdanja Leksikografskoga zavoda, a osobito njegove *Opće enciklopedije* u tri velika niza, u kojima je gotovo na neponovljiv način ostvaren jedinstven bibliografski, dokumentacijski i interpretacijski pothvat na području hrvatske leksikografske djelatnosti. Uz to je važno pripomenuti kako je ovaj *Hrvatski obiteljski leksikon* zapravo treće izdanje onog izvornog *Leksikona* našega Zavoda iz 1974.; te posebno *Hrvatskoga općeg leksikona* iz 1996. U izgradnji i obradbi naših modela jednosveščanoga općeg leksikona posebno se moraju istaknuti imena leksikografa – urednika *Krune Krstića*, *Josipa Šentije* i *Augusta Kovačeca*. *Hrvatski obiteljski leksikon* priređen je izravno prema *Hrvatskome općem leksikonu*, koji je strukovnjacima poznat i kao kratica HOL.

Ovo je izdanje dopunjeno i temeljito pregledano, a i prilagođeno načinu na koji se upućuje što širem krugu korisnika. Ono je također komplementarno i velikoj *Hrvatskoj enciklopediji* u 11 svezaka (1999–2009), od koje je dosad objavljeno sedam svezaka.

Mi se nadamo da je – unatoč razumljivim ograničenjima – zajednički napor i pothvat *Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža* i *Ĵutarnjega lista* nov i važan korak u širenju i učvršćivanju hrvatske leksikografske kulture te da će korisnicima omogućiti primjeren pristup najraznovrsnijim obavijestima.

Priredivači

Kratice

- adm./inistrativni
AER / u aeronautici
afr./ički
AGR / u agronomiji
akr./onim
alb./anski
alž./irski
am./erički
anat./omski
ANAT / u anatomiji
anorg./anski
ant./ički
antifaš./istički
AO / Autonomna Oblast
AP / Autonomna Pokrajina
arap./ski
arg./entinski
arheol./oški
ARHEOL / u arheologiji
ARHIT / u arhitekturi
ASSR / Autonomna Sovjetska Socijalistička Republika
ASTR / u astronomiji
astr./onomski
at./omski
austr./ijski
austral./ski
austroug./arski
avest./ički
az./ijski

belg./ijski
BiH / Bosna i Hercegovina
biogr./afski
biol./oški

BIOL / u biologiji
biz./antski
bos./anski
bos.herc. / bosanskohercegovački
boš./njački
BOT / u botanici
br./oj
braz./ilski
brit./anski
bug./arski

CK / Centralni komitet
crkv./eni
crnog./orski

čak./avski
čehosl./ovački
češkosl./ovački
češ./ki
čl./an
ČSFR / Češka i Slovačka Federativna Republika
ČSR / Češkoslovačka Republika
ČSSR / Čehoslovačka Socijalistička Republika

ćir./ilički

dalm./atinski
dan./ski
demokr./atski
dep./artman
DIJAL/ektalno
dj./elo
drž./ugi, /ugdje

DNR / Demokratska Narodna
Republika
DR / Demokratska Republika
društveni
državni

egipatski
ekonomski
EKON / u ekonomiji
električni
elektronički
EL / u elektrotehnici
engleski
ETN / u etnologiji
europski

FARM / u farmaciji ili u farmako-
logiji
fašistički
feudalni
FIGurativno
filmski
FILM / u filmskoj umjetnosti
filozofski
FILOZ / u filozofiji
finanski
financijski
fizički
FIZ / u fizici
fiziološki
flamanski
francuski

geogr. afrički
GEOGR / u geografiji
geol. oški
GEOL / u geologiji
germanski
glavni
glazbeni
GLAZB / u glazbi
godina, ljetni
gotički
gradski
građanski
građevinski
GRAĐEV / u građevinarstvu
grčki

GS / glavni stožer
GŠ / glavni štab

H / Hrvatska
HAZU / Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
HE / hidroelektrana
hebrejski
hercegovački
HIPOK / oristik
HNK / Hrvatsko narodno kazalište
hrvatski
hrv.-ug. / hrvatsko-ugarski
HV / Hrvatska vojska

I / stok, / stočni
ilirski
ind. / ustrija, / ustrijski
IND / u industriji
indijski
indoeur. / opski
indonez. / ijski
informatički
INF / u informatici
inozemni
IRON / ično
islamski
izdanje
izg. / ovor
izraelski

jug. / užni
japanski
JAZU / Jugoslavenska akademija
znanosti i umjetnosti
jed. / nina
JI / jugoistok, jugoistočni
jugosl. / avenski
južnosl. / avenski
JZ / jugozapad, jugozapadni

kajk. / avski
kan. / adski
kat. / olički
kaz. / ališni
KAZ / u kazališnoj umjetnosti
kem. / ijski
KEM / u kemiji

kin./eski
 klas./ični
 knj./iga
 knjiž./evni
 KNJIŽ / u književnosti
 komun./istički
 KP / komunistička partija
 kralj./evski
 krat./ica
 kršč./anski
 kult./urni

 lat./inski
 lik./ovni
 LIK / u likovnim umjetnostima
 lingv./istički
 LINGV / u lingvistici
 LZ / Leksikografski zavod

 madž./arski
 mak./edonski
 mat./ematički
 MAT / u matematici
 med./icinski
 MED / u medicini
 međunar./odni
 mehan./ički
 meks./ički
 mil./ijun
 min./istar
 MIN / u mineralogiji
 MIT / u mitologiji
 mitol./oški
 mj. / umjesto
 ml./adi
 mlet./ački
 mlrd. / milijarda
 mn./ožina
 mol./ekularni
 Mt / mount (engl.): gora
 Mt. / mont (franc.): gora
 musl./imanski

 nac./ionalni
 nar./odni
 NDH / Nezavisna Država Hrvatska
 niz./ozemski
 nord./ijski

norv./eški
 NR / Narodna Republika

 njem./ački

 o./ko, približno
 ob./ično
 odn./osno
 oi. / otoci
 opć./enito
 org./anski
 os./obito
 osn./ovan, utemeljen
 OUN / Organizacija ujedinjenih
 naroda

 pakist./anski
 pal./ača
 partiz./anski
 PEDAGOG / u pedagogiji
 PEJ/orativno, pogrdno
 perz./ijski
 poč./etak, /etkom
 POGR/ešno
 pol./ovica, /ovicom
 polit./ički
 POLIT / u politici
 polj./ski
 poljoprivr./edni
 pomor./ski
 por./odica (u botanici, zoologiji)
 port./ugalski
 pov./ijesni
 POV / u povijesti
 POV / povijesni dio članka
 pr./ije
 PRAVO / u pravu
 pravosl./avni
 predsjednik
 prehr./ambeni
 PREN/eseno značenje
 pr. ime (prez.) / pravo ime (prezime)
 privr./edni
 prof./esor
 prosvj./etni
 PROŠ/ireno, u širem smislu
 pseud./onim
 psih./ički

PSIH / u psihologiji
psihol./oški

R/epublika
RAČ / u računalstvu
RAZG/ovorni jezik
rel./ativni
relig./ijski
RELIG / u religiji
revoluc./ionaran
RH / Republika Hrvatska
rim./ski

rođ./en
rom./anski
RTV / u radiotelevizijskoj termino-
logiji
RTV / radiotelevizija, radiotelevi-
zijski
RUD / u rudarstvu
rum./unjski
rus./ki

S/jever, /jeverni
S/an (tal.): sveti
SAD / Sjedinjene Američke Države
sanskrt./ski
sav./ezni
sekr./etar
SFSR / Sovjetska Federativna Socija-
listička Republika
SHS / Kraljevina Srba, Hrvata i
Slovenaca
SI / sjeveroistok, sjeveroistočni
SI / Système international
SIN/onim(i)
SK / Savez komunista
skand./inavski
sl./ično
slav./enski
slov./enski
soc./ijalni
SOC / u sociologiji
soc.dem. / socijaldemokratski
socijalist./ički
sovj./etski
sp./ecies (lat.): vrsta, u botanici i
zoologiji
spec./ifičan

sr./ednji, /edišnji
sred./ina, /inom
srednjovj./ekovni
SR / Savezna Republika
SR / Socijalistička Republika
srp./ski
ssp. / subspecies (lat.): podvrsta, u
botanici i zoologiji
SSR / Sovjetska Socijalistička Repu-
blika
SSSR / Savez Sovjetskih Socijalisti-
čkih Republika
st./anovnik
st./ariji
st./oljeće
St. /Saint (franc.), Sankt (njem.): sveti
Sta / Santa (tal.): sveta
starosl./avenski
Ste / Sainte (franc.): sveta
str./anica
STROJ / u strojarstvu
suptrop./ski
subvar./ijanta, u botanici
SUPR/otno, antonim
SUŽ/eno, u užem smislu
Sv./eti
sv./sveti
sv./ezak
sveuč./ilište, /ilišni
svj./etski
svj. r./ svjetski rat
SZ / sjeverozapad, sjeverozapadni

ŠATR/ovački jezik, slang
škot./ski
španj./olski
šport./ski
ŠPORT / u športu
ŠUM / u šumarstvu
štok./avski
šved./ski
švic./arski

tal./ijanski
tehn./ički
TEHN / u tehnici
TEHNOL / u tehnologiji
tekst./ilni

temp./eratura
teol./oški
tis./uća
trg./ovački
trop./ski
tur./ski
TV / u televizijskoj terminologiji
TV / televizija, televizijski
tzv./ takozvani

ug./arski
ukr./ajinski
umj./etnički
UMJ / u umjetnosti
UN / Ujedinjeni narodi
unutar./nji
usp./oredi

vanj./ski
var./ijanta
VAR / jezična varijanta, inačica
VET / u veterini
vis./ina
voj./ni, /nički
VOJ / u vojnoj terminologiji
vol./umni

Z/apad, /apadni
ZAST/arjelo značenje, arhaizam
zool./oški
ZOOL / u zoologiji

želj./eznički
žid./ovski